

---

## Kyrkomötet

### Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2019:2

## Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter

---

### Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 2, Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter, i vilken lämnas förslag till kyrkoordningsändringar av innebörd att kyrkoordningens bestämmelser om tillsyn ska gälla även för de båda samfälligheterna för särskilda uppgifter, Samfälligheten Gotlands kyrkor och Göteborgs begravnings-samfällighet, samt att bestämmelserna om riktlinjer för begravningsverksamheten även ska gälla för Göteborgs begravnings-samfällighet.

Utskottet instämmer i sak med kyrkostyrelsens förslag men föreslår vissa justeringar föranledda av Kyrkorättsnämndens yttrande.

### Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.

### Skrivelsens förslag

#### Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 avsnitt 2, Tillsyn av samfälligheterna för särskilda uppgifter

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

### Yttrande från Kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2019:4, avsnitt 2, i Kn 2019:2y, *bilaga 2*.

### Bakgrund

#### Kyrkostyrelsens skrivelse

I skrivelsens andra avsnitt lämnas förslag till kyrkoordningsändringar av innebörd att kyrkoordningens bestämmelser om tillsyn ska gälla även för de båda samfälligheterna för särskilda uppgifter, Samfälligheten Gotlands kyrkor och Göteborgs begravnings-samfällighet, samt att bestämmelserna om riktlinjer för begravningsverksamheten även ska gälla för Göteborgs begravnings-samfällighet. Ändringsförslaget omfattar ändringar av bestämmelserna i 2 kap. 10 a och 10 b §§ och 6 kap. 4 § kyrkoordningen samt införandet av en ny rubrik före 2 kap. 6 a § kyrkoordningen. Förslaget har utarbetats med anledning av ett uppdrag från kyrkomötet (KmSkr 2017:20) att göra

en översyn av bestämmelserna om stiftens tillsyn över de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter.

### **Samfälligheterna för särskilda uppgifter**

Regleringen av samfälligheterna för särskilda uppgifter i kyrkoordningen rör en mycket begränsad reglering som genom en hänvisningsbestämmelse i 2 kap. 10 b kyrkoordningen gör vissa av kyrkoordningens bestämmelser tillämpliga på samfälligheterna. Bestämmelserna som gjorts tillämpliga för samfälligheterna rör Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och deras funktion som företrädare för arbetsgivare enligt 34 kap 6 § kyrkoordningen och bestämmelser om överklagande av beslut att inte lämna ut en handling och överklagande av beslut att vägra rätta eller vägra lämna ut information om personuppgifter i dataregister enligt 53 kap. 12 § respektive 56 kap. 7 § kyrkoordningen. Utöver detta har även bestämmelser om beslutsprövning gjorts tillämpliga och dessa reglerar vilka kyrkliga enheters beslut som kan bli föremål för beslutsprövning, vem som får begära beslutsprövning, hur man begär beslutsprövning, grunderna för beslutsprövning samt åtgärder när ett beslut har upphävts, vilket regleras i 57 kap. 8–10 och 20 §§ kyrkoordningen. Tillsyn, utöver möjligheten till beslutsprövning regleras dock inte.

Kyrkostyrelsen har därutöver utfärdat närmare bestämmelser beträffande samfälligheterna. Genom hänvisningsbestämmelser i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser för respektive samfällighet har huvuddelen av det som regleras i kyrkoordningen beträffande kyrkofullmäktiges och kyrkorådets arbetsformer gjorts tillämpligt på samfälligheterna. Motsvarande gäller beträffande kyrkoordningens bestämmelser om ekonomisk förvaltning och revision. Det är främst ifråga om hur beslutande organ och styrelser utses och är sammansatta som det finns särskilda bestämmelser för samfälligheterna för särskilda uppgifter. Utöver sådant som är betingat av respektive samfällighets uppgifter och sammansättning finns skillnader av annat slag mellan kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om respektive samfällighet, däribland regleringen av tillsyn. I bestämmelserna om Samfälligheten Gotlands kyrkor finns begreppet tillsyn inte alls medan det i bestämmelserna reglerande Göteborgs begravnings-samfällighets verksamhet finns ett 5 kap. med rubriken ”Tillsyn och främjande m.m.”. I de sistnämnda bestämmelserna anges mer allmänt att Göteborgs stift, utöver den tillsyn som utövas av länsstyrelsen, får främja och ha tillsyn över begravnings-samfällighetens verksamhet och förvaltning, samt att den kyrkoherde som är ordförande i begravningsstyrelsen ansvarar för tillsyn över all verksamhet i begravnings-samfälligheten utifrån ett pastoralt perspektiv.

Den kyrkliga tillsynen är en funktion av att Svenska kyrkan är en helhet som framträder som församlingar och stift och är en kyrka med episkopal struktur. Stiftets och biskopens ansvar för tillsyn framgår av 6 kap. 4 § och 8 kap. 1 § kyrkoordningen. Närmare bestämmelser om tillsynens innehåll och omfattning finns i 57 kap. 1 § kyrkoordningen.

I 2 kap. 6 a § kyrkoordningen föreskrivs att varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet genom beslut i kyrkofullmäktige ska fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad. Syftet är att stärka och tydliggöra arbetet med utförandet av uppdraget som huvudmän. Fastställda riktlinjer ska sändas till stiftet för kännedom och har därigenom samband med stiftens tillsyn.

**Utskottets förslag:** Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen enligt bilaga 1.

Utskottet konstaterar att bestämmelserna i 2 kap. 10 b § kyrkoordningen som reglerar samfälligheternas verksamhet gäller bestämmelser om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, bestämmelser om överklagande av beslut att inte lämna ut en handling och överklagande av beslut att vägra rätta eller vägra lämna ut information om personuppgifter i dataregister samt bestämmelser om beslutsprövning. Kyrkostyrelsens förslag medför att även kyrkoordningens bestämmelser om tillsyn ska gälla för samfälligheterna för särskilda uppgifter. Den kyrkliga tillsynen kommer därigenom att avse samfälligheterna på motsvarande sätt som gäller för församlingar och pastorat. Utskottet ställer sig positivt till detta.

I kyrkostyrelsens skrivelse föreslås att bestämmelser om beslutsprövning ska placeras i 2 kap. 10 b § kyrkoordningen genom en hänvisning till 57 kap. 8–10 och 20 §§ kyrkoordningen. Kyrkorättsnämnden föreslår att bestämmelser om beslutsprövning uttryckligen ska anges i 57 kap. kyrkoordningen, istället för att regleras genom en hänvisningsbestämmelse i 2 kap. 10 b § kyrkoordningen. Med beaktande av de synpunkter som Kyrkorättsnämnden fört fram i sitt yttrande tillstyrker utskottet i sak kyrkostyrelsens förslag.

Uppsala den 2 oktober 2019

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

*Maria Johansson-Berg, ordförande*

*Elin Ljunglöf Slättermann, sekreterare*

*Beslutande:* Maria Johansson-Berg, ordförande, Margareta Nisser-Larsson, Roine Olsson, Anna Forssell, Lars Risberg, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Anna-Lena Carlsson, Stig Eriksson, Helena Elmqvist, Helena Nordvall, Johan Blix, Linda Sjöo och Torbjörn Arvidsson.

*Övriga närvarande vid beslutstillfället:* Jenny Thor, Birgitta Eliasson, Sebastian Clausson, Linda Isberg, Sten Janson, Birger Svensson, Jonas Chongera, Hans Weichbrodt, Anna Stenberg, Marcus Romedahl och Jan Björkman.

Biskoparna Johan Tyrberg och Susanne Rappmann har deltagit i utskottets överläggningar.

## Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

### Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

*dels* att 2 kap. 10 a och 10 b §§, 6 kap. 4 § och 57 kap. 8–10 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

*dels* att det före 2 kap. 6 a § ska införas en ny rubrik ”Riktlinjer för begravningsverksamheten”.

*Nuvarande lydelse*

*Föreslagen lydelse*

#### 2 kap.

##### 10 a §

För att fullgöra samtliga uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för skötsel av gravar får det i Göteborgs stift finnas en kyrklig samfällighet som omfattar det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016.

Ett beslut enligt 37 kap. 7 b § som berör någon av de i en sådan begravnings-samfällighet ingående församlingarna ska, trots vad som anges i första stycket, medföra att begravnings-samfällighetens territoriella område ändras på motsvarande sätt.

En sådan begravnings-samfällighet får upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat, har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl.

*För en sådan begravnings-samfällighet gäller bestämmelserna i 6 a § om riktlinjer för begravningsverksamheten. Det som sägs om kyrkofullmäktige gäller då samfällighetens beslutande organ.*

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om en sådan begravnings-samfällighet samt vad som ska gälla vid upplösning av en sådan samfällighet.

##### 10 b §

Följande bestämmelser om pastorat ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 34 kap. 6 § om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation,
- 53 kap. 12 § om överklagande,
- 56 kap. 7 § om överklagande, och
- 57 kap. 9, 10 och 20 §§ om beslutsprövning.

*Följande bestämmelse om stift ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:*

- 57 kap. 8 § om beslutsprövning.

Följande bestämmelser ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 57 kap. 1 och 4 §§ om tillsyn.

*Därvid ska det som sägs om pastorat i stället gälla en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter.*

## 6 kap.

TU 2019:2  
Bilaga 1

### 4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar, pastorat och *samfälligheter för särskilda uppgifter* och ha tillsyn över förvaltningen och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

## 57 kap.

### 8 §

Beslut av en församling prövas på begäran av den som tillhör församlingen och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år. Församlingens beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om han eller hon inte tillhör församlingen.

Beslut av ett pastorat prövas på begäran av en församling som ingår i pastoratet och på begäran av den som tillhör en sådan församling och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år. Pastoratets beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om kyrkoherden inte tillhör någon av församlingarna som ingår i pastoratet.

*Beslut av en samfällighet för särskilda uppgifter prövas på begäran av en församling inom samfälligheten, ett pastorat inom samfälligheten och på begäran av den som tillhör en församling inom samfälligheten och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.*

Beslut av ett stift prövas på begäran av en församling i stiftet, på begäran av ett pastorat i stiftet och på begäran av den som tillhör en församling i stiftet och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 § prövas på begäran av den som tillhör en församling för vilken domprosten är kyrkoherde och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Prövning av beslut enligt första–fjärde styckena gäller dock inte

1. om det i lag eller annan författning eller i denna kyrkoordning finns särskilda föreskrifter om överklagande,
2. beslut av rent förberedande eller rent verkställande art,
3. beslut som har fattats av ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte enligt 4 kap. 23 §, och
4. beslut som har fattats av domkapitlet.

## 9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling *eller* ett pastorat. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat *eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter*. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till prövningsinstansen. Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, *samfälligheten* respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

## 10 §

Ett prövat beslut ska upphävas, om det

1. inte har tillkommit i rätt ordning,
2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet respektive stiftet,
3. har fattats av ett organ som har överskridit sina befogenheter, eller
4. strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa.

2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet, *samfälligheten* respektive stiftet,

## 20 §

Om ett beslut har upphävts och om beslutet redan har verkställts, ska det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning som det är möjligt. Ett beslut om rättelse ska fattas så snart som möjligt.

En församling *och* ett pastorat ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

En församling, ett pastorat *och en samfällighet för särskilda uppgifter* ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

---

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2020.

## Tillsyn av samfälligheter för särskilda uppgifter

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2 Tillsyn av samfälligheter för särskilda uppgifter

Kyrkorättsnämnden menar att de föreslagna bestämmelserna om vem som kan begära prövning av ett beslut av en samfällighet för särskilda uppgifter bör justeras i syfte att tydliggöra vad som föreslås ska gälla. I föreslagna 2 kap. 10 b § andra stycket kyrkoordningen sägs att vid tillämpningen av bestämmelserna i 57 kap. 8 § ska det som där sägs om ett stift gälla för samfälligheten. Avsikten är att på det sättet ange vem som får begära prövningen av en samfällighets beslut. Det underlättar förståelsen och blir tydligare om den saken istället uttryckligen anges i 57 kap. 8 §. Därmed anges också i den sistnämnda paragrafen och inte via en hänvisning i 2 kap. 10 b § att bestämmelserna om beslutsprövning gäller för en samfällighet för särskilda uppgifter. Som en följd av detta bör även övriga bestämmelser som avser hantering av frågor om beslutsprövning avseende en samfällighet av detta slag finnas i 57 kap.

Kyrkorättsnämnden menar mot denna bakgrund att det finns skäl att låta de berörda bestämmelserna få följande lydelse.

### 2 kap.

#### 10 b §

Följande bestämmelser *om pastorat* ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 34 kap. 6 § om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation,
- 53 kap. 12 § om överklagande,
- 56 kap. 7 § om överklagande, och
- 57 kap. 9, 10 och 20 §§ om *beslutsprövning*.

*Följande bestämmelse om stift ska tillämpas på* en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 57 kap. 8 § om *beslutsprövning*.

Följande bestämmelser ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 34 kap. 6 § om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation,
- 53 kap. 12 § om överklagande,
- 56 kap. 7 § om överklagande, och
- 57 kap. 1 och 4 § om *tillsyn*.

*Därvid ska det som sägs om pastorat istället gälla* en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter.

### 57 kap.

#### 8 §

Beslut av en församling prövas på begäran av den som tillhör församlingen och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år. Församlingens beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om han eller hon inte tillhör församlingen.

Beslut av ett pastorat prövas på begäran av en församling som ingår i pastoratet och på begäran av den som tillhör en sådan församling och som vid tidpunkten för

begäran har fyllt 16 år. Pastoratets beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om kyrkoherden inte tillhör någon av församlingarna som ingår i pastoratet.

*Beslut av en samfällighet för särskilda uppgifter prövas på begäran av en församling inom samfälligheten, ett pastorat inom samfälligheten och på begäran av den som tillhör en församling inom samfälligheten och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.*

Beslut av ett stift prövas på begäran av en församling i stiftet, på begäran av ett pastorat i stiftet och på begäran av den som tillhör en församling i stiftet och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 § prövas på begäran av den som tillhör en församling för vilken domprosten är kyrkoherde och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Prövning av beslut enligt första–fjärde styckena gäller dock inte

1. om det i lag eller annan författning eller i denna kyrkoordning finns särskilda föreskrifter om överklagande,
2. beslut av rent förberedande eller rent verkställande art,
3. beslut som har fattats av ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte enligt 4 kap. 23 §, och
4. beslut som har fattats av domkapitlet.

#### 9 §

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling eller ett pastorat. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av en församling, ett pastorat *eller en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter*. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.

En begäran om beslutsprövning ska avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till prövningsinstansen. Klaganden ska därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen ska ha kommit in till prövningsinstansen inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, pastoratets respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden ska löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, pastoratet, *samfälligheten*, respektive stiftet i stället för till prövningsinstansen, ska den ändå prövas.

10 §

Ett prövat beslut ska upphävas, om det

1. inte har tillkommit i rätt ordning,
2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet respektive stiftet,
3. har fattats av ett organ som har över-skridit sina befogenheter, eller
4. strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa.

Ett prövat beslut ska upphävas, om det

1. inte har tillkommit i rätt ordning,
2. hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet, *samfälligheten*, respektive stiftet,
3. har fattats av ett organ som har över-skridit sina befogenheter, eller
4. strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa.

20 §

Om ett beslut har upphävts och om beslutet redan har verkställts, ska det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning som det är möjligt. Ett beslut om rättelse ska fattas så snart som möjligt.

En församling *och* ett pastorat ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

En församling, ett pastorat *och en samfällighet för särskilda uppgifter* ska senaste tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

Kyrkorättsnämnden har inget att erinra mot de föreslagna ändringarna i kyrkoordningen i övrigt.

Uppsala den 2 september 2019

På Kyrkorättsnämndens vägnar

*Britas Lennart Eriksson, ordförande*

*Gunnar Edqvist, sekreterare*

*Närvarande ledamöter:* Britas Lennart Eriksson, ordförande, Stig Eriksson, Mattias Benke, Bengt Kjellgren, Manilla Bergström, Anna-Lena Järvstrand och Mats Törnered.

Biskop Eva Nordung Byström har deltagit i nämndens överläggningar.